

Regeringskansliet
ku.kkm@regeringskansliet.se

Remissyttrande över Ett investeringsprogram för kultur (SOU 2026:31)

Er beteckning: Ku2026/00479

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västra Götaland tillstyrker de bärande delarna av förslagen i betänkandet.

Det är positivt att incitamenten för privat finansiering av kulturlivet stärks genom skattereduktion och offentlig matchning.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att en förutsättning för investeringsprogrammet är ett starkt offentligt stöd och engagemang. Privat finansiering kan utgöra ett viktigt **komplement** till den offentliga.

För att investeringsprogrammet ska realiseras enligt utredningens intentioner är det Länsstyrelsens uppfattning att det regionala perspektivet behöver stärkas och att Länsstyrelsen bör ses som en strategisk och samordnande aktör. En förutsättning för ett sådant uppdrag är dock att det åtföljs av full finansiering. Länsstyrelsen väljer att särskilt kommentera utredningens förslag som rör matchning.

Betydande övergripande synpunkt

Länsstyrelsen ser behov av att kulturbegreppet tydliggörs. I dess nuvarande formulering är det inte tydligt och samlat vilka kulturverksamheter som skulle kunna komma att omfattas av finansieringssystemet. Utredningen utgår från ett brett och i huvudsak ändamålsenligt kulturpolitiskt begrepp, men Länsstyrelsens bedömning är att det kan uppstå gränsdragningsproblem. Det finns ingen uttrycklig definition av kultur i inkomstskattelagen, och utredningens modell bygger i hög

grad på en kombination av ett brett kulturbegrepp och kravet på att verksamheten ska vara allmännyttig (kap 7.2.1).

Detta kan skapa osäkerhet kring vilka verksamheter som faktiskt omfattas av de föreslagna incitamenten. Gränsen mellan offentlig och kommersiell kulturell verksamhet kan exempelvis vara flytande, inte minst inom de kulturella och kreativa näringarna. Även den juridiska formen kan få betydelse, trots att verksamheter med likartat kulturellt innehåll och samhällsuppdrag kan bedrivas i olika organisationsformer.

Det behöver finnas en öppenhet för vilka de slutgiltiga formerna för investeringsprogrammet ska vara. Att fastställa rättssäkra kriterier blir en uppgift för den myndighet som får ett utpekat ansvar för investeringsprogrammets genomförande.

7.1 Ta fram ett investeringsprogram för kultur

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om ett nationellt investeringsprogram för kultur.

Enligt utredningen bör investeringsprogrammet innefatta en bedömning av på vilka områden det är prioriterat att genomföra särskilda satsningar för att åstadkomma utveckling.

Länsstyrelsen bedömer att det krävs en långsiktig – och **regionalt förankrad** – vision och struktur för att utveckla en hållbar samverkan mellan näringsliv, kultursektor och offentlig sektor. Länsstyrelsen erfar att aktörer inom såväl näringslivet som kulturlivet efterfrågar strategiska former och forum för samverkan. Långsiktiga investeringar förutsätter att insatserna vilar på en tydlig och hållbar struktur, snarare än på personliga kontakter mellan näringslivet och enskilda kulturutövare. Därför bör ett första steg för investeringsprogrammet vara att sätta ramarna för arbetet; tydliggöra rättssäkra principer och utveckla metoder för uppföljning samt säkerställa kompetens inom hela det kulturfält som satsningarna syftar till att stärka. Vidare finns behov av att erbjuda insatser för att stärka kulturverksamheters kapacitet att attrahera extern finansiering samt skapa fler kontaktytor mellan kulturverksamheter och potentiella finansiärer.

Länsstyrelsen, vars uppdrag är att samordna statliga och regionala samhällsintressen, bör ges en central roll i investeringsprogrammets

genomförande. Ett sådant utökat uppdrag förutsätter dock att tillräckliga ekonomiska resurser säkerställs.

7.3 Skapa nya incitament genom matchning

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen om de olika matchningsmodellerna; insamlingskampanjer för stora satsningar (7.3.1), gräsrotsfinansiering (7.3.2) och ett semiautomatiskt system (7.3.3).

Dock saknar Länsstyrelsen det regionala perspektivet i förslagen. För att investeringsprogrammet ska leda till jämlik tillgång till kultur behöver prioriteringar göras utifrån kunskap om hur de regionala behoven och förutsättningarna ser ut.

7.3.1 Insamlingskampanjer för stora satsningar

Länsstyrelsen ställer sig i huvudsak positiv till möjligheten att matcha större privata investeringar i kulturella satsningar av nationell betydelse.

Utredningen föreslår att bedömning ska göras av regeringen utifrån regeringens prioriteringar och att en myndighet som har system och rutiner för bidragsfördelning ska hantera matchningen.

Länsstyrelsen, som regeringens företrädare i länet, är enligt vår uppfattning den myndighet som bör ansvara för såväl hantering av nomineringar som initiativ till de statliga matchningskampanjerna, det vill säga inte enbart administrera bidragsfördelning som utredaren föreslår att den ansvariga myndigheten ska göra. Att samla kulturinstitutioner och näringsliv kring aktuella satsningar ligger helt i linje med Länsstyrelsens uppdrag och kompetensområde.

Kriterierna för vad som ska bedömas utgöra en satsning av nationell betydelse bör utformas så att de inte begränsar möjligheten för kulturverksamheter utanför storstadsregionerna att omfattas. Hänsyn bör även tas till konstnärlig och kulturhistorisk betydelse samt regional utveckling och besöksnäring.

Allmänna synpunkter

Offentlig och privat finansiering

Länsstyrelsen vill understryka att den offentliga finansieringen av kulturen behöver vidmakthållas och stärkas. Privat finansiering bör utgöra ett komplement till, inte en ersättning för, offentliga medel. En stabil och långsiktig offentlig finansiering är särskilt viktig för kulturens grundläggande infrastruktur och verksamheter som kräver kontinuitet, såsom samlingsförvaltning och kulturarvsarbete. Den långvariga urholkningen av finansieringen inom kultursamverkansmodellen, till följd av bland annat kostnadsökningar och inflation, illustrerar behovet av att säkerställa sådana långsiktiga finansieringsförutsättningar.

Kulturens värde och demokrati

Utredningen beskriver inledningsvis kulturens intrinsikala värde och konstaterar att satsningar på kultur bidrar med estetiska upplevelser, kunskap och en känsla av identitet och samhörighet. Länsstyrelsen instämmer, men noterar att demokratibegreppet helt saknas i utredningen. Kultur är en omistlig del av en levande demokrati och har bäring på många andra viktiga samhällsområden såsom regional tillväxt och civilt försvar. Länsstyrelsen instämmer med utredningen i att det behövs ett perspektivskifte och att satsningar på kultur i högre grad än i dag bör ses som investeringar som kan ge avkastning - kulturellt, socialt och ekonomiskt (kap 7).

Samtidigt kan kultur inte enbart betraktas utifrån dess samhällsekonomiska nytta. Tillgång till och möjlighet att delta i kulturlivet är också en fråga om mänskliga rättigheter. Kulturell välfärd är en grundlagsskyddad rättighet (RF 1 kap. 2 § första stycket). Barnkonventionen som är svensk lag fastslår barns och ungas rätt till kultur. Enligt minoritetslagstiftningen har Sverige en lagstadgad skyldighet att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur. Vidare har Sverige ratificerat konventionen om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar som är juridiskt bindande (Unescos sk 2005-konvention). Den rättighetsbaserade dimensionen innebär att vissa insatser och verksamheter behöver finnas och vara tillgängliga även när deras ekonomiska avkastning är begränsad eller svår att mäta.

Kulturmiljöbidraget

Länsstyrelsen ställer sig bakom det Länsstyrelsen Kalmar anför gällande kulturmiljöbidraget (6:2-anslaget).

Anslaget har inte följt kostnadsutvecklingen och behovet av vårdinsatser och kulturhistoriska kunskapsunderlag är därmed alltmer ackumulerat. Detta innebär att mycket hårda prioriteringar mellan ansökningar om medel och projekt måste göras.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövdingen Sten Tolgfors med ledningsstrategen Elin Strand som föredragande. I den slutliga handläggningen har också kanslichefen Henrik Frykman och ledningsstrategen Mikael Appelqvist medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.